

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

I. TÉTEL

(30 punct)

A. Tétel

Olvassa el az alábbi kijelentéseket. Ha úgy gondolja, hogy a kijelentés igaz, írja le a kijelentés sorszámát és az I betűt! Ha úgy gondolja, hogy a kijelentés hamis, írja le a kijelentés sorszámát és a H betűt!

1. Az acetilszalicilsav molekulaképlete $C_9H_8O_3$.
2. A *n*-bután izomerizációs reakciója egy reverzibilis folyamat.
3. A naftalin és a toluol homogén elegyet képez.
4. Az ecetsav anhidrid molekulában 2 primer szénatom található.
5. A valin savas közegben ikerionos szerkezetű.

10 pont

B. Tétel

Írja a vizsgalpra a feladat sorszámát és a megfelelő válasz betűjét minden egyes item esetén!

Minden egyes feladatnak egy helyes válasza van.

1. A *n*-bután dehidrogénezése egy :

a. addíciós reakció;	c. szubsztitúciós reakció;
b. eliminációs reakció;	d. transzpoziciós reakció.

2. Szén-szén kovalens kötés alakul ki az alábbi reakció esetén:

a. a glicerín észterezése salétromsavval;	c. az etén polimerizációja;
b. a toluol nitrálása;	d. a glicin kondenzációja valinnal.

3. A cellulóz oldódik:

a. széntetrakloridban;	c. diamino-ezüst(I)-hidroxidban;
b. diamino-réz(II)-kloridban;	d. tetraamino-réz(II)-hidroxidban.

4. Molekulájában 56 atomot tartalmazó, telített, aciklikus nyíltláncú monokarbonsav:

- a. a szénhidrogén láncban 14 metilén csoportot tartalmaz;
- b. páratlan számú szénatommal rendelkezik;
- c. a trisztearin hidrolízise során keletkezik bázikus közegben;
- d. a trisztearin hidrolízise során keletkezik savas közegben.

5. A glicinből és valinból képződő dipeptidek száma (sztereoizomerek nélkül):

a. 2 (egy egyszerű és egy vegyes);	c. 3 (két egyszerű és egy vegyes);
b. 4 (két egyszerű és két vegyes);	d. 4 (egy egyszerű és három vegyes).

10 pont

C. Tétel

Írja a vizsgalpra az **A** oszlopban található szénhidrogényök nevének sorszámát és a neki megfelelő, a **B** oszlopban található szerkezeti képlet betűjét! Az **A** oszlop minden egyes számának csak egy betű felel meg a **B** oszlopból.

A		B
1. izobutil	a.	$\begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3 \\ \\ \phantom{\text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3} \end{array}$
2. etil	b.	$-\text{CH}_3$
3. etenil	c.	$\text{CH}_2 = \text{CH} -$
4. izopropil	d.	$\begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_2 - \\ \\ \text{CH}_3 \end{array}$
5. szek-butil	e.	$\text{CH}_3 - \text{CH}_2 -$
	f.	$\begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_3 \\ \\ \phantom{\text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_3} \end{array}$

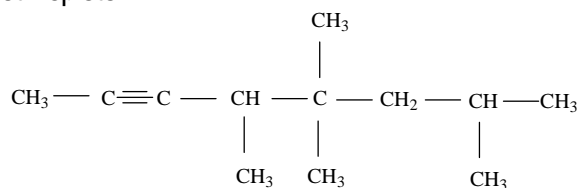
10 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

D. Tétel

Egy (H) szénhidrogén szerkezeti képlete:

1. **a.** Jegyezze le a telítetlen szénhidrogének osztályát, amelyhez a (H) szénhidrogén tartozik!
- b.** Jegyezze le a (H) szénhidrogén tudományos (I.U.P.A.C.) nevét! **2 pont**
2. **a.** Jegyezze le a (H) szénhidrogénben található aszimmetrikus szénatomok számát!
- b.** Írja le a (H) szénhidrogén egy izomerjének szerkezeti képletét, amely molekulájában 2 aszimmetrikus szénatom van! **3 pont**
3. **a.** Jegyezze le a (H) szénhidrogén esetén a $C_{\text{primer}} : C_{\text{kvaterner}} : C_{\text{tercier}}$ atomarányt!
- b.** Jegyezze le a molekulaképletét annak a tagnak, amely ugyanabba a szénhidrogén osztályba tartozik, mint a (H) szénhidrogén és amely esetén a σ (szigma) kovalens kötések száma egy egységgel nagyobb mint a π (pi) kovalens kötések száma! **4 pont**
4. **a.** Jegyezze le a (H) szénhidrogén molekulaképletét!
- b.** Írja le a (H) szénhidrogén esetén a C : H tömegarányt! **3 pont**
5. Számítsa ki a (H) szénhidrogén mennyiségét, mólban kifejezve, amely ugyanolyan mennyiségű szén-tartalmaz, mint 5,4 g fruktóz! **3 pont**

E. Tétel

1. **a.** Írja le a vinil-acetát polimerizációs reakciójának egyenletét!
- b.** Határozza meg a monomer tömegét, kilogrammban kifejezve, amely szükséges 4500 kg polimer előállításához, ha a polimerizációs reakció 90 %-os hozammal megy végbe! **4 pont**
2. Jegyezze le az *1.a alponth*ban keletkezett polimer egy felhasználását! **1 pont**
3. Írja le a toluol nitrálási reakciójának egyenletét nitrálóeleggyel, amikor 2,4,6-trinitrotoluol keletkezik! Használja a szerves vegyületek szerkezeti képletét! **2 pont**
4. A 2,4,6-trinitrotoluolt toluolból és nitrálóelegyből állítják elő; a nitrálóelegy salétromsav oldat és kénsav oldat keveréke. A nitrálóelegyben a $\text{HNO}_3 : \text{H}_2\text{SO}_4$ molarány 1 : 2. Határozza meg a nitrálóelegyben levő kénsav tömegét, grammal kifejezve, tudva, hogy a folyamatba 36,8 g toluolt vezetnek be. A toluol és a salétromsav teljes mértékben elfogy. **4 pont**
5. **a.** Jegyezze le a metán két fizikai tulajdonságát standard körülmények között!
- b.** Írja le a naftalin nitrálóeleggyel történő nitrálása során kapott mononitroszármazék szerkezeti képletét! **4 pont**

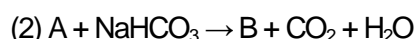
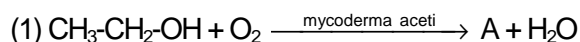
Atomtömegek: H- 1; C- 12; N- 14; O- 16; S-32.

III. TÉTEL

(30 pont)

F. Tétel

1. Adott az alábbi átalakulási sor:

Írja le a sorban található reakciók egyenletét!

4 pont

2. Határozza meg a szén-dioxid mennyiségét, mólból kifejezve, amely az 50 g, 9% tömegszázalékos koncentrációjú vizes oldatban oldott (A) szerves vegyület és a nátrium-hidrogén-karbonát közötti reakció során fejlődik! Használja az 1. pontban levő (2) reakcióegyenletet!

3 pont

3. Adja meg az (A) szerves vegyület és a nátrium-hidrogén-karbonát közötti reakciót kísérő látható effektust!

1 pont

4. a. Írja le az acetilszalicilsav hidrolízises reakciójának egyenletét savas közegben! Használja a szerves vegyületek szerkezeti képletét!

b. Határozza meg az acetilszalicilsav tömegét, grammal kifejezve, amelyet 0,3 mol acetilszalicilsav hidrolízisekor nyernek, ha a reakció hozama 60%!

5 pont

5. Az 1 g trisztearin anyagcseréje folyamán 35 kJ energia szabadul fel. Számítsa ki a zsír tömegét, grammal kifejezve, amely 50% tömegszázalék trisztearint tartalmaz és amelyet egy felnőtt személynek el kell fogyasztania, tudva, hogy a szokásos napi tevékenységek elvégzésére 2625 kJ-ra van szüksége. Feltételezzük, hogy az energia kizárólag a trisztearin anyagcseréjéből származik.

2 pont

G. Tétel

1. A (P) tetrapeptid részleges hidrolízise során egy olyan keverék keletkezik, amelyben található: glicil-valin, glicil-alanin és valil-glicin. Írja le a (P) tetrapeptid szerkezeti képletét!

3 pont

2. a. Jegyezzen le egy, a fehérjék denaturálását előidéző fizikai természetű tényezőt!

b. Magyarázza meg azt a tényt, hogy a glicin oldódik vízben!

3 pont

3. a. Írja le a glükóz Tollens reagenssel történő oxidációjának reakcióegyenletét! Használja a szerves vegyületek szerkezeti képletét!

b. Egy 10 g tömegű, 90% tisztaságú glükózmintát vízben oldanak és Tollens reagenssel kezelnek, főleg mennyiségben. Határozza meg a keletkezett ezüst mennyiségét, mólból kifejezve! Feltételezzük, hogy a szennyeződések nem oldódnak vízben és nem reagálnak Tollens reagenssel.

5 pont

4. a. Írja le a fruktóz aciklikus szerkezeti képletét!

b. Jegyezze le a fruktóz aciklikus szerkezeti képletében előforduló aszimmetrikus szénatomok számát!

3 pont

5. Jegyezze le a cellulóz egy természetes forrását!

1 pont

Atomtömegek: H- 1; C- 12; O- 16; Ag- 108.